

Proroctví z 11. kapitoly knihy Daniel

R. A. Brace

V 11. kapitole knihy Daniel nacházíme jedno z nejdelších a nejpřesnějších proroctví, jaká máme v Písmu zaznamenána. Proto také ateisté a skeptici v tomto textu doslova nenechali „kámen na kamení“, aby ho zpochybnili, avšak bezúspěšně. Toto proroctví se naplnilo do neuvěřitelných detailů. V tomto článku si proto nejprve projdeme celé proroctví verš po verši a na závěr se podíváme, jak a proč selhaly jednotlivé pokusy ho zpochybnit.

Základní informace o knize Daniel

Začněme však nejprve několika obecnými informacemi o celé knize. Větší část této knihy se řadí k apokalyptickému žánru, některé její části se však, zdá se, od tohoto přístupu odchyľují. Mezi lety 300 př. n. l. - 100 n. l. vznikla celá řada apokalypticky zaměřených spisů. Je zajímavé, že kniha Daniel je s největší pravděpodobností vůbec první knihou tohoto žánru, která byla sepsána, a další podobně zaměřené spisy již následně její styl pouze kopírovaly. A je neméně zajímavé, že poslední známou knihou tohoto žánru je kniha Zjevení, takže zde máme dvě inspirované apokalyptické knihy, mezi nimiž se nachází cca 60-80 „neinspirovaných“ spisů podobného zaměření.

Někteří takzvaní „bibličtí učenci“ trvají na tom, že Daniel nemá téměř nic společného se „zákonem a proroky“ a inspiraci pisatel knihy čerpal z Perských zdrojů, které spojil do jediného díla až po událostech na které proroctví ukazují. Toto tvrzení, že apokalyptika pochází z Perských zdrojů, je však již dnes zcela vyvráceno! Je známo, že *Avesta*, posvátný spis Zoroastrismu, který mají kritikové knihy Daniel na mysli především, lze datovat maximálně do r. 400 n. l. či dokonce ještě později a to je doba příliš vzdálená od vzniku jak knihy Daniel, tak i knihy Zjevení. Je proto naopak mnohem pravděpodobnější, že naopak perské náboženství jistým způsobem kopírovalo apokalyptický styl zmíněných dvou biblických knih! *A to je pouze jeden z mnoha příkladů, jak ti, kteří usilují o zdiskreditování pravosti Písma, pominuli zcela zásadní skutečnosti* (šířeji se o útocích na knihu Daniel a pokusech zdiskreditovat její věrohodnost zmiňuji v závěru tohoto článku).

Výklad 11. kapitoly

v.1

V prvním roce vlády Darjaveše médského jsem stál při něm, abych mu dodával sílu a byl mu záštitou.

Je vhodné se zde nejprve vrátit do závěru desáté kapitoly, abychom si udělali představu o celkové situaci, viz Dan 10,10-21. Zde čteme, že k Danielovi přichází anděl, aby mu předal proroctví, jehož obsah pak začíná od Dan 11,2. V prvním verši 11. kapitoly čteme, že Daniel dostává své proroctví za vlády Darjaveše Médského. Někteří tvrdí, že tento vládce nikdy neexistoval, protože byl méně známý než Kýros (o něm se však v knize vůbec nemluví). Je třeba si ale uvědomit, že proroctví není sekvenčně psaným historickým záznamem, jak známe např. z kronik, ale zmiňuje vždy pouze ty skutečnosti a osoby, které mají nějakou souvislost se samotným předmětem proroctví.

v.2

Nyní ti tedy oznámím pravdu: Hle, v Persii povstanou ještě tři králové. Čtvrtý pak nabude většího bohatství než ostatní. Jakmile získá sílu ze svého bohatství, vyburcuje všechno proti řeckému království.

Jednoznačně naplněno. Ve skutečnosti máme záznamy o devíti různých vládciích, ale ne všichni měli stejný význam. Zdá se, že „*ještě tři králové*“ odkazují na tyto panovníky:

- Kýros
- Kambýses
- Hystaspes

Čtvrtým vládcem, který zaútočil na Řecko, byl Xerxes (486-465 př. n. l.) a byl poražen v bitvě u Salamis v r. 408 př. n. l. Způsob sdělení, kdy se mluví nejprve o třech a pak o čtvrtém, je hebraismus (viz např. Am 1,3.6), a proto zde nemáme žádný problém se skutečností, že existovalo více králů, ale pouze čtyři z nich jsou významní vzhledem k proroctví.

v.3

Povstane však bohatýrský král, bude vládnout nad obrovskou říší a dělat, co se mu zlíbí.

Tímto mocným králem nebyl samozřejmě nikdo jiný než Alexandr Veliký. Připomeňme si zde, že když Daniel psal slova tohoto proroctví, Alexandr se ještě ani zdaleka nenarodil!

v.4

Ale až bude pevně stát, bude jeho království rozlomeno, rozděleno podle čtyř nebeských větrů, avšak ne jeho potomkům; nebude to už říše, jaké vládl on, neboť jeho království bude rozvráceno a dostane se jiným, nikoli jim.

Přesně jak se zde píše, byla říše Alexandra Velikého po jeho smrti rozdělena na čtyři části:

- Řecko
- Malou Asii
- Sýrii
- Egypt

A přesně jak tyto verše dále říkají, nedosáhla tato čtyři království nikdy takové moci, jakou měla Alexandrova říše, ani nepřípadla jeho potomkům.

v.5

Tu se vzdá král Jihu, ale jeden z jeho velitelů se vzdá víc než on a bude vládnout. Bude vládnout nad nesmírnou říší.

„Králem Jihu“ je v tomto bodě proroctví vládce Egypta Ptolemaius I. (323-285 př. n. l.). Po něm získal moc jeden z velitelů jeho armády Seleucus Nicator (311-280 př. n. l.). Stal se králem Sýrie, nejmocnější říše po Alexandrově impériu, a připojil k ní mnoho dalších území. Egypt je možné snadno identifikovat jako „krále Jihu“ z důvodu jeho geografické polohy - jedná se o nejižnější mocnost z pohledu Perské, Řecké i Římské říše.

v.6

Po uplynutí několika let se spojí: dcera krále Jihu přijde ke králi Severu, aby ujednala smír; avšak paže si neuchová sílu, jeho paže neobstojí. Dcera bude v té době vydána záhubě i s těmi, kteří ji přivedli, i s tím, který ji zplodil, a s tím, kdo jí byl oporou.

Naplněno ve všech detailech. „Dcerou“ je Berenice, dcera Ptolemaia II. (285-246 př. n. l.), která byla provdána za Antiocha II., ale později zavražděna. Plánem bylo dohodnuté manželství k zajištění politických cílů pro Egypt, avšak celá akce skončila neúspěchem. „Králem Severu“ je nyní Antiochus II. Theos vládce Sýrie.

v.7

Avšak na jeho místo postoupí výhonek z jejích kořenů, přitáhne proti vojsku a vejde do pevnosti krále Severu a bude tam prosazovat svou sílu.

„Výhonek z jejích kořenů“ odkazuje na Ptolemaia III. Euregeta, vládce Egypta (246 - 221 př. n. l.), který byl pravděpodobně bratrem Berenice. Zaútočil na Sýrii a dobyl některé její části.

v.8

I jejich bohy s jejich litými sochami a vzácnými nádobami, stříbro a zlato odveze do zajetí do Egypta; pak několik let nechá krále Severu na pokoji.

Ptolemaius III. se těšil z velkého vítězství a vrátil se domů do Egypta se značnou válečnou kořistí.

v.9

Ten sice vtrhne do království krále Jihu, ale vrátí se do své země.

Až po delší době následoval odvetný nájezd Sýrie na Egypt, ale nebyl úspěšný.

v.10

Jeho synové však budou válčit a shromáždí nesmírné množství vojska. Jeden z nich přitáhne, přizene se jako povodeň a bude válčit dál až k jeho pevnosti.

Je velmi pravděpodobné, že „jeho synové“ jsou Seleukos III. (226 - 223 př. n. l.) a Antiochus III. Veliký (223 - 187 př. n. l.) ze Sýrie. Zmíněná „pevnost“ je zřejmě Ptolemaiova pevnost v Rafii v Palestině.

v.11

Král Jihu se rozhořčí, vytáhne a bude s ním, s králem Severu, bojovat; ten sice postaví nesmírné množství vojska, ale to množství bude vydáno do rukou onoho.

„Králem Jihu“ je nyní Ptolemaius IV. Filopater (221 - 203 př. n. l.) z Egypta. „Králem Severu“ je Antiochus III., který v r. 217 př. n. l. utrpěl velkou porážku v Rafii, přesně jak bylo prorokováno.

v.12

To množství bude odvedeno. Jeho srdce zpychne. Pobije desetitisíce, avšak moc si neudrží.

Dle historika Polybia přišel Antiochus v Rafii téměř o 10 000 mužů.

v.13

Král Severu se vrátí a postaví ještě nesmírnější množství, než bylo první, a po určité době, po několika letech, přitáhne s velkým vojskem a obrovským vybavením.

Antochus III. vytáhl po 14 letech opět proti Sýrii a přišel s velkou a dobře vyzbrojenou armádou. Proroctví je naplněno velkým vítězstvím Antiocha III. Velikého nad Egyptem v r. 200 př. n. l.

v.14

V té době se mnozí postaví proti králi Jihu a synové rozvrátníků tvého lidu se pozdvihnou, aby se potvrdilo vidění, avšak klesnou.

Ve 14. verši se „králem Jihu“ stává vládce Egypta Ptolemaius V. Epifanes (203 - 181 př. n. l.). „Synové rozvrátníků tvého lidu“ odkazuje na ty z židů, kteří se připojili k Antiochově armádě, avšak úspěch se nedostavil - Ptolemaioův generál Scopas nepřítele rozprášil v r. 200 či 199 př. n. l.

v.15

Král Severu opět přitáhne, nasype násypy a zmocní se opevněného města. Paže Jihu neobstojí, ani lid jeho vybraných sborů nebude mít sílu, aby obstál.

„Opevněné město“ je středomořský přístav Sidón, který v té době Sýrie dobyla.

v.16

Ten, který přitáhne proti němu, bude dělat, co se mu zlíbí, a nikdo před ním neobstojí. Zastaví se i v nádherné zemi a jeho ruka přinese zkázu.

Syrská armáda také vnikla do svaté země. Víme, že Antiochus kontroloval Palestinu v r. 197 př. n. l.

v.17

Pojme úmysl zmocnit se celého jeho království, ujedná s ním smír a dá mu jednu z dcer, aby království strhla do zkázy. Ale ona nebude stát při něm.

Opět zřetelné historické naplnění. V r. 194 se Antiochova dcera Kleopatra vdala za Ptolemaia V. Cílem bylo získání kontroly nad Egyptem, avšak tento plán selhal, protože Kleopatra se nakonec postavila na stranu Egypta proti Sýrii.

v.18

Pak obrátí tvář k ostrovům a mnohých se zmocní, avšak jeden konzul učiní přítrž jeho tupení; a nejen to: jeho tupení mu oplatí.

Zde se mluví o Antiochovi. „Ostrovy“ znamenají Malou Asii či Řecko. „Konzul“ je Lucius Scipio Asiaticus, římský konzul, který porazil Antiocha v Malé Asii v r. 190 př. n. l.

v.19

Obrátí tedy tvář k pevnostem své země, ale klesne, padne a nenajdou ho.

„Klesne, padne“ - Antiochus zemřel v r. 187 př. n. l. když se pokoušel vydrancovat chrám v provincii Elymas.

v.20

Na jeho místo povstane někdo, kdo dá projít výběřčímu vznešeným královstvím, ale po několika letech bude zlomen, a to ani hněvem ani bojem.

Následovníkem Antiocha Velikého se stal Seleukos IV. (187 - 175 př. n. l.). „Výběřčím“ je pravděpodobně jeho ministr financí Heliodorus. „Bude zlomen“ - Seleukos se stal obětí spiknutí, které zřejmě zosnoval právě Heliodorus.

v.21

Na jeho místo povstane Opovrženíhodný. Královská důstojnost mu nebude udělena, nýbrž nerušeně přitáhne a úskočně se zmocní království.

„Opovrženíhodný“ je Antiochus IV. Epifanes (175 - 164 př. n. l.), syn Antiocha Velikého. „Královská důstojnost mu nebude udělena“ - uchvátil trůn násilím, protože právoplatný dědic byl ještě příliš mladý. Jak poznamenává ve svém komentáři Joyce Baldwinová, mezi vykladači existuje „univerzální shoda“ v identifikaci „Opovrženíhodného“ jako krutého, ambiciózního a nenasatného vládce Antiocha IV. Epifana.

v.22

Jako povodní budou před ním odplaveny a zlomeny paže protivníků, právě tak i vůdce smlouvy.

„Vůdce smlouvy“ - velekněz Onias III., který byl zavražděn v r. 170 př. n. l. Za vraždou pravděpodobně stály intriky Antiocha.

v.23

S těmi, kteří se s ním spojí, bude jednat lživě. Opovážlivě vytáhne s hrstkou pronároda.

Význam tohoto verše není zcela jasný - ve skutečnosti je možných několik výkladů, ale nebudeme zde spekulovat, který je nejpravděpodobnější.

v.24

Nerušeně přitáhne do žírných krajín a učiní, co nečinili jeho otcové ani otcové jeho otců. Rozdělí mezi své lidi loupež, kořist a majetek a opevněným místům bude strojit úklady, až do času.

„Žírné krajiny“ označují pravděpodobně území Svaté země. Antiochos vždy usiloval o to, aby jeho poměrně malá skupina loajálních stoupenců byla bohatá, a neviděl problém v tom, aby za tímto účelem kradl a drancoval.

v.25

Vyburcuje svou sílu i srdce proti králi Jihu, potáhne s velikým vojskem. Král Jihu s vojskem velice velkým a zdatným se s ním utká v boji, ale neobstojí, protože mu budou nastrojeny úklady.

„Králem Jihu“ je vládce Egypta Ptolemaios VI. Mezitím se připravuje další střetnutí mezi Egyptem a Sýrií.

v.26

Ti totiž, kteří jídají jeho lahůdky, ho zlomí, jeho vojsko bude odplaveno, mnoho jich bude skoleno a padne.

Zdá se, že tento verš mluví o Egyptském králi a zradě, kterou proti němu zosnovali ti, kteří mu byli nejbližší. Tato předpověď se naplnila, když byl Ptolemaius VI, syn Kleopatry a synovec Antiocha, poražen zradou některých svých vlastních velitelů.

v.27

Srdce obou těch králů budou plná zloby a u jednoho stolu budou mluvit lež, ale nezdaří se to, neboť konec je ještě odložen do jistého času.

Ptolemaius VI., který je v zajetí Antiocha Eepifana, se s ním setkává a předstírají vzájemnou dohodu. Ve skutečnosti však pokračují v plánech, jak porazit jeden druhého. Hospodinovy plány však překazit nelze.

v.28

Navrátí se tedy do své země s velikým jméním, ale jeho srdce bude proti svaté smlouvě. Podle toho bude jednat ; pak se vrátí do své země.

Nyní následuje jeden z nejbrutálnějších aktů historie: když se Antiochus vrátil do Sýrie, rozhodl se zaútočit na Jeruzalém. V r. 169 př. n. l. vyloupil chrám, ustanovil zde vojenskou posádku a zmasakroval celkem 80 000 židů. Dalších cca 40 000 poslal do vyhnanství (otroctví). Více se o této hrůzné kapitole dějin židovského národa lze dozvědět z 1. knihy Makabejské 1,20-28.

v.29-30

Po jistém čase opět potáhne proti Jihu, ale podruhé to nebude tak jako poprvé. Přitáhne na něj loďstvo Kitejců a bude zkrúšen. Opět bude sopit a jednat proti svaté smlouvě. Obrátí se a přikloní k těm, kdo opustili svatou smlouvu.

Antiochus však se svými mocenskými výboji ještě neskončil. O dva roky později se vrátil opět na jih ve druhé výpravě proti Egyptu, ale nyní se situace obrátila, protože skutečnou dominantní mocí již nebyla Sýrie, ale Řím. O této době se více dozvídáme z pera římského historika Polybia. Antichovi způsobí vážné problémy loďstvo z Kypru, které je s velkou pravděpodobností pod římskou správou. Protože se cítí pokořen, vylévá si svůj vztek opět na Jeruzalému! Svoji milost však projeví těm židům, kteří odpadnou („opustí svatou smlouvu“).

v.31

Jeho paže se napřáhnou a znesvěťí svatyni i pevnost, vymýtí každodenní oběť a dají tam ohydnou modlu pustošitele.

Co je to „ohydná modla pustošitele“? Antiochus Epifanes vztyčil v r. 168 př. n. l. v Jeruzalémském chrámu oltář pohanskému bohu Diovi. Je zajímavé, že tato událost je obrazem, který později používá Ježíš ve svém proroctví v Mt 24,15. Proto zde lze vidět tři možná naplnění:

- znesvěcení chrámu Antiochem v r. 168 př. n. l.
- zničení chrámu římským vojskem v r. 70 n. l.
- zničení duchovního chrámu - církve (viz Ef 2,19-22) - těsně před druhým příchodem Krista, kdy všichni vyznávající křesťané budou pod celosvětovým zákazem (Zj 11,7-10).

Denní oběť byla ustanovena v Nu 28,2-8. Antiochus ukončil tyto večerní a ranní oběti tím, že v samotném chrámu nařídil bohoslužbu jinému bohu.

v.32

Ty, kteří jednají svévolně vůči smlouvě, přivede úlisnostmi k rouhání. Avšak lid, ti, kteří se znají ke svému Bohu, zůstanou pevní a budou podle toho jednat.

Antiochus si předcházela odpadlé židy, kteří se obrátili proti Hospodinu.

v.33

Prozíraví v lidu budou poučovat mnohé, ale budou po nějaký čas klesat pod mečem a plamenem, zajetím a loupeží.

„Prozíraví“ - odkazuje pravděpodobně na statečné Makabejské bratry či na zbožné vůdce židovských Chasidím.

v.34

Když budou klesat, naleznou trochu pomoci, ale mnozí se k nim připojí úskočně.

„trochu pomoci“ - rané úspěchy židovského povstání, které započalo v Modeinu a bylo vedeno Mattatiášem a jeho synem Judou Makabejským.

v.35-45

Někteří z prozíravých budou klesat, budou zkoušeni, třibeni a běleni pro dobu konce, totiž do jistého času. Král bude dělat, co se mu zlíbí, bude se vypínat a činit větším nad každého boha a bude divně mluvit i proti Bohu bohů, co mu nepřísluší, a bude ho provázet zdar, dokud se nedovrší hrozný hněv, neboť rozhodnutí bude vykonáno. Nepřikloní se ani k bohům svých otců ani k Oblíbenci žen, nepřikloní se k žádnému bohu, neboť se bude činit větším nade všechny. Jen boha pevností bude ctít na jeho místě, zlatem, stříbrem, drahokamem a drahocennostmi bude ctít boha, kterého jeho otcové neznali. Cizího boha uvede do opevněných pevností; kdo ho uzná, toho zahrne slávou. Takovým svěří vládu nad mnohými a jako odměnu jim přidělí půdu. V době konce se s ním srazí král Jihu, ale král Severu proti němu zaútočí s vzbou a jízdou a obrovským loďstvem. Přitáhne proti zemím, zaplaví je a potáhne dál. Přitáhne i do nádherné země a mnozí klesnou. Z jeho rukou uniknou jen tito: Edóm, Moáb a přední z Amónovců. Vztáhne svou ruku na četné země; ani egyptská země nevyvázne. Získá vládu nad skrytými poklady zlata a stříbra a všemi egyptskými drahocennostmi. V jeho průvodu budou i Lúbijci a Kúšijci. Ale vyděsí ho zprávy z východu a ze severu. Vytáhne s velkým rozhořčením, aby mnohé zahladil a vyhubil jako klaté. Postaví své přepychové stany od moří k hoře svaté nádhery. Pak přijde jeho konec a nikdo mu nepomůže.

Mezi teology zde vládne překvapivě opět značná shoda ve výkladu, kdy většinu z těchto deseti veršů chápou jako popis událostí, které v době Antiocha nebyly zcela naplněny. Zdá se, že Daniel zde mluví o vzdálené budoucnosti, tj. většina veršů mluví o budoucím antikristu, který převyšuje svým zlem i samotného Antiocha. Antiochus se snažil nahradit pravou bohoslužbu uctíváním pohanského boha, ale podařilo se mu to pouze na krátký čas. Srovnajme v. 36-39 s 2 Tes 2,4 a Zj 13,5-8. Duch antikrista byl pro církve vždy přítomnou realitou, ale antikrist doby konce zahájí masivní frontální útok na křesťanství a bude vyžadovat, aby ho všichni uctívali.

Neúspěšné pokusy o zdiskreditování knihy Daniel

Jak bylo již zmíněno v úvodu, kritikové Písma, skeptici a ateisté zjistili, že kniha Daniel obsahuje několik přesných proroctví, které byly naplněny v úžasných detailech (dosud jsme se věnovali pouze jednomu z nich), a proto přišli s tvrzením, že Daniel nežil v době, o níž mluví text, ale mnohem později, ve druhém století století př. n. l. Je to, z jejich pohledu, jediný způsob jak mohou tuto úžasnou knihu odmítnout. Většina z jejich argumentů a tvrzení již byla dávno vyvrácena, přesto tito lidé stále lpí na svém postoji se zoufalou snahou udržet si svůj ateismus. Předkládám zde tedy pouze několik z řady argumentů, které je možné v diskuzi s těmito kritiky použít.

- Septuaginta (řecký překlad Starého zákona), který byl sepsán před dobou Antiocha Epifana (o němž jsou v 11. kapitole velmi jasné zmínky, jak jsme viděli) obsahuje kompletní knihu Daniel.
- Víme bez stínu pochyb, že kniha Daniel byla napsána před r. 330 př. n. l., protože Josephus Flavius ve svých Starožitnostech 11.8.5 (93-94 n. l.) zaznamenal, že když se Alexandr Veliký blížil k Jeruzalému, vyšel mu vstříc velekněz Jaddua a ukázal mu text z knihy Daniele, kde se píše, že Řekové zvítězí nad Peršany. To na Alexandra udělalo velký dojem, a proto na židy nezaútočil. Proto ti, kteří tvrdí, že kniha Daniel byla napsána až ve 2. století př. n. l. záměrně musí ignorovat Josephuse! Ve skutečnost je však kniha Daniel ještě mnohem starší.
- Části knihy Daniel nacházíme mezi svitky od Mrtvého moře. Po aplikování paleografických technik (jedná se v podstatě o studium vývoje textů a způsobu psaní písma) je zřejmé, že originální dokumenty musí být, vzhledem ke 2. stoletím př. n. l., starší o několik století.
- Archeologické nálezy z Babylóna nám potvrzují, že řada detailů z knihy Daniel je pravdivá.

M. Lenormant říká, „Čím více se prohlubují naše znalosti klínového písma, tím více se jeví jako nezbytné přehodnotit příliš uspěchané odsouzení knihy Daniel německou exegetickou školou“ (La Magie, p. 14) (citováno ze „1001 Bible Questions Answered, p. 367).

- Jiným bodem sporu o autenticitě knihy Daniel byl dlouho argument, že jméno Belšasar (kterého Daniel zmiňuje jako reálnou historickou osobu) nelze nalézt v žádném z historických záznamů. Avšak na konci 19. století byla publikována Nabonidova kronika a zde bylo objeveno jméno Belšasar! To je silný důkaz pro datování knihy Daniel do doby před 5. stoletím př. n. l.

Zdroj: <http://www.ukapologetics.net/danieltrue.html>